

Davetli Yazı / Invited Paper

Akademik Jüri Ücreti Ödenmesindeki Sorunlar

The Problems of Paying the Wage, Rising from the Duty of Academic Jury

Prof. Dr. Nezih Varcan

Öz

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun yürürlüğe girdiği 1981 yılından 2012 yılına kadar, öğretim üyeleri; yardımcı doçentliğe atama, doçentlik sınavı ve ataması ile profesörlüğe yükselme aşamalarında görev yaparken bu görevleri nedeniyle her hangi bir ücret almamaktaydılar. Bu görevlerini maaşların karşılığında doğal görevleri olarak yürütmekteydiler. Fakat Kamu Görevlileri Hakem Kurulu'nun 29.05.2012 tarihinde aldığı bir kararla bu faaliyet ücretli hale getirilmiştir. Ücrete ilişkin düzenlemeler 4688 sayılı "Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu" ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda bulunabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Jüri, Jüri Ücreti, Kamu Görevlileri Hakem Kurulu, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu

Abstract

From the year of 1981 when The Code of Higher Education came into force, untill the year 2012, academics had not receive any payment from performing a jury duty at the processes of assingment of assistant professors, assingment and exams of associate professors and promotion to professorship. They had performed their duties in exchange of their stantart wages. But the decision of the Arbitration Comitee of Public Officials have rendered this duty to a paid employment. The legislations about the honorarium can be found in the "4688 numbered Code of the Unions of Public Officials and Collective Agreement" and "2547 numbered Code of Higher Education"

Keywords: Academic Jury, Jury Fee, Arbitration Comitee of Public Officials, 4688 numbered Code of the Unions of Public Officials and Collective Agreement, 2547 numbered Code of Higher Education

Önsöz

Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanının 20'nci Kuruluş yıldönümü kutlamaları kapsamında, bu Fakülteye vermiş olduğumuz destek ve katkı için teşekkür ve şükran duygularını belirten nazik mektubunu alınca, memnun olduğumu belirtmeliyim. Çünkü bu tip olması gereken duyarlı davranışların neredeyse terkedildiğini düşündüğümüz anlarda bir yazı bile, öğretim üyesini mutlu edebiliyor.

Ayrıca, ilgili yazıda; Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisinin Eylül 2013 sayısının "Hukuk Fakültesi 20'nci Yıl Özel Sayısı" olarak yayınlanacağı, bu kez özel sayıya bir makale ile katkı sağlamanız istenince, aşağıda ayrıntılarını belirttiğim konuyla ufak bir katkı yapabileceğimi düşündüm.

Önceki yıllarda, Dicle ve Selçuk Üniversitelerinin Hukuk Fakültelerinde de "Kamu Maliyesi" dersini vermekten, oradaki öğrenci ve meslektaşlarımı tanıtmaktan çok memnun olmuştum. Doğal olarak görev yaptığım Anadolu Üniversitesinin Hukuk Fakültesinde daha fazla ders verme imkânı tanınmıştı. İdareci olarak yoğunlaşınca kadar hizmet vermek beni de mutlu etmişti.

20 yıl, yüzyılı aşmış köklü kurumlara göre az, üç- beş yıllık kurumlara göre uzun bir zaman aralığıdır. Öğrencilerin tercih ettiği bir Fakülte olabilmeyi başarmış Hukuk Fakültesinin bu duruma gelmesi hiç şüphesiz tesadüf değildir. 20 yıl önce yola çıkılırken öğrencilerin olması gereken donanımla mezun edilebilmesi için gerekli her türlü çabanın gösterilme iradesi ve bu yolda geçen yıllar, ülkemizin değerli öğretim üyelerinin büyük özveriyle Eskişehir'e gelmeleri ve bir yandan genç öğretim elemanlarını yetiştirmeleri unutulamaz gayretlerdir.

Ulaşılan başarı düzeyi ile yetinmemek, daha da yu-
karılara taşımak inancının, başta idareci ve öğretim
elemanları olmak üzere her çalışanda ve öğrencileri-
mizde olduğuna ve bu sorumlulukla görev yapacakla-
rına olan inancım tamdır.

Gelinen bu noktada duyulan övünç, başta Fakültenin
kurulması aşamasında ve sonrasında emeği geçen her-
kesindir. Kendilerine ne kadar teşekkür edilse azdır.

Başarıların, sağlık ve mutluluk içinde ilelebet sürme-
sini gönülden dilerim.

Giriş

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun yürürlüğe
girdiği 1981 yılından 2012 yılına kadar, öğretim üye-
leri; yardımcı doçentliğe atama, doçentlik sınavı ve
ataması ile profesörlüğe yükseltilecek atama aşama-
larında görev yaparken bu görevleri nedeniyle her
hangi bir ücret almıyordu. Bu görevlerini maaşların
karşılığında doğal görevleri olarak yürütmektedirler.

Amacı; kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal
ve mesleki hak ve menfaatlerinin korunması ve ge-
liştirilmesi için oluşturdukları sendika ve konfederas-
yonların kuruluşu, organları, yetkileri ve faaliyetleri
ile sendika ve konfederasyonlarda görev alacak kamu
görevlilerinin hak ve sorumluluklarını belirlemek ve
toplular sözleşme yapılmasına ilişkin usul ve esasları
düzenlemek olan, “Kamu Görevlileri Sendikaları ve
Toplu Sözleşme Kanunu” ve bu Kanuna dayalı Yönet-
melikte ayrıntılarını gördüğümüz “Kamu Görevlileri
Hakem Kurulu” nun 29.05.2012 tarihinde “Akademik
Jüri Ücreti” konusunda almış olduğu karar, otuz yılı
aşkın ücretsiz yapılan bazı görevleri, ücretli hale ge-
tirmiştir. Ancak; Yükseköğretim Kanununun 23, 25
ve 26’ ncı maddelerinde mevcut düzenleme ile Kar-
arda belirtilen jüri üyeliği için ücret ödenmesi konu-
sunda bazı sorunlar doğmuştur. Makale, bu sorunlara
değinmek amacıyla yazılmıştır.

Konuyla İlgili Yasal ve İdari Düzenlemeler

A) Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu

4688 sayılı bu Kanun 12.07.2001 tarihinde yayımlan-
mış ve yayımını takip eden 30 gün sonra yürürlüğe gir-
miştir. Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve
mesleki hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştiril-

mesi için oluşturdukları sendika ve konfederasyonlar-
la, kamu işvereni arasında toplu sözleşme yapılmasına
ilişkin usul ve esaslar, bu Kanunla düzenlenmiştir.

Sendikaların kurabilecekleri hizmet kolları 5’inci
madde de on bir konuda belirlenmiştir. İkinci sırada
“Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri” yer almıştır.
Uyuşmazlıkların tespiti, çözümü ve Uzlaştırma Kuru-
lu 35’inci madde de düzenlenmiştir.

B) Toplu Sözleşme Görüşmelerinin Yapılma Usul ve Esasları ile Kamu Görevlileri Hakem Kurulu, Kamu Personeli Danışma Kurulu ve Kurum İdari Kurullarının Teşkili, Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik

Yukarıda belirtilen 4688 sayılı Kanunun 41’inci mad-
desi Kanunun uygulanması bakımından çıkarılacak
yönetmelikleri belirtmiştir. Bu hükümlere dayanı-
larak çıkarılan ve adı hayli uzun olan Yönetmelikte;
mali ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme görüş-
meleri sonunda toplu sözleşme imzalanamaması
halinde, üzerinde uzlaşılan ve uzlaşılamayan konu-
ları içeren toplantı tutanağının imzalanacağı, ifade
edilmiştir. Toplu sözleşme görüşmelerinin sonunda
anlaşma sağlanamaması ve toplantı tutanağının im-
zalanamaması halinde Devlet Personel Başkanlığı ta-
rafından görüşmelerin uyuşmazlıkla sonuçlandığına
dair tespit tutanağı tutulacağı belirtilmiştir.

Toplu sözleşme görüşmeleri sonunda toplantı tuta-
nağı imzalanmasından veya tespit tutanağı düzenlen-
mesinden itibaren üç iş günü içerisinde toplu sözleş-
me görüşmelerinin ilgili bölümüne ilişkin tutanağı
imzalamaya yetkili olanlar, taraf oldukları bölüm
için Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilir.
Toplu sözleşme görüşmeleri uyuşmazlıkla sonuçlan-
masına rağmen tarafların Kamu Görevlileri Hakem
Kuruluna başvurması halinde, kamu görevlilerine
takip eden iki mali yıl boyunca uygulanacak mali ve
sosyal haklar, genel hükümlere göre belirlenir.

Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun oluşumu her
toplular sözleşme dönemi için; Yargıtay, Danıştay ve
Sayıştay Başkan, Başkanvekili, Başkan Yardımcısı
veya Daire Başkanları arasından Bakanlar Kurulunca
Başkan olarak seçilecek bir üye; Kamu İşveren Heyeti
Başkanınca Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı,
Hazine Müsteşarlığı ve Devlet Personel Başkanlığından
görevlendirilecek birer üye; Bağlı sendikaların
üye sayısı itibariyle en fazla üyeye sahip konfederas-

yon tarafından belirlenecek iki, bağlı sendikaların üye sayısı açısından ikinci ve üçüncü sırada bulunan konfederasyonlardan birer üye; Üniversitelerin Kamu Yönetimi, İş Hukuku, Kamu Maliyesi, Çalışma Ekonomisi, İktisat ve İşletme dallarından en az doçent unvanını taşıyanlar arasından Bakanlar Kurulunca seçilecek bir üye; Bağlı Sendikaların üye sayısı itibarıyla en fazla üyeye sahip konfederasyon tarafından üç, bağlı sendikaların üye sayısı açısından ikinci ve üçüncü sırada bulunan konfederasyonlar tarafından ikişer olmak üzere yukarıda belirtilen üniversite bilim dallarından en az doçent unvanını taşımak kaydıyla, önerilecek toplam yedi öğretim üyesi arasından Bakanlar Kurulunca seçilecek bir üye, olmak üzere on bir üyeden oluşur. **Kurul kararları kesindir** ve toplu sözleşme hükmündedir. Kurul, kararlarını Resmi Gazetede yayımlanmak üzere Başbakanlığa gönderir.

C) Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararının 23'üncü Maddesi

2012 ve 2013 yılları için kamu görevlilerinin geneline ve hizmet kollarına yönelik mali ve sosyal hakları belirlemek üzere 30.04.2012-21.05.2012 tarihleri arasında gerçekleştirilen toplu sözleşme görüşmelerinde yerel yönetimler hizmet kolu dışında kalan hizmet kollarına ve kamu görevlilerinin geneline yönelik mali ve sosyal haklar üzerinde taraflar arasında toplu sözleşme imzalanamaması üzerine tarafların Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna intikal ettirdikleri başvurularda yer alan uyuşmazlık konularına ilişkin, 29.05.2012 tarih ve 2012/1 numaralı Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararının 23'üncü maddesi "Akademik Jüri Ücreti" başlıklıdır. Bu madde hükmü aşağıdaki gibidir;

"04.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Kanununun 24'üncü maddesi uyarınca yapılan doçentlik sınavlarında jüri üyesi olarak görevlendirilen öğretim üyelerine her bir jüri üyeliği için 4500 gösterge rakamının, aynı Kanununun 23,25 ve 26'ncı maddeleri uyarınca oluşturulan yardımcı doçent, doçent ve profesör atama jürilerinde görev alan öğretim üyelerine ise her bir jüri üyeliği için 3000 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda jüri üyeliği ücreti ödenir. Bir kişiye bu madde kapsamında ödeme yapılacak jüri üyeliği sayısı bir yılda altıyı geçemez. Söz konusu ödemenin yapılmasına ilişkin usul ve esaslar toplu sözleşme metninin Resmi Gazete de yayımlandığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde Yükseköğretim Kurulunca belirlenir."

D) Doçentlik Sınav Jüri Üyeleri ile Yardımcı Doçent, Doçent ve Profesör Atama Jürilerinde Görev Alan Öğretim Üyelerine Ödenecek Ücrete İlişkin Usul ve Esaslar

Yukarıda belirtilen Kurul Kararının sonunda, ödemenin yapılmasına ilişkin usul ve esasların Yükseköğretim Kurulunca belirleneceği belirtildiğinden, buna dayalı hazırlanan Usul ve Esaslar 01.01.2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmek üzere hazırlanmış ve ilgili birimlere duyurulmuştur.

Bu düzenlemede ücrete ilişkin hususlar şu şekilde düzenlenmiştir;

- Yapılacak jüri ücret ödemesi bir yılda altıyı geçmez. Bir mali yıl içerisinde bir kişiye verilen jüri üyeliği görevinin altıyı geçmesi halinde, öncelikle doçentlik sınavı jüri ücret ödemesi esas olmak üzere jüri ücret ödemesi yapılır.
- Jüri üyelerine ödeme yapılabilmesi için görevin yerine getirilmiş olması gerekir. Zamanında yerine getirilmeyen görevler için ödeme yapılamaz.
- Ücret ödemesi jüri görevinin tamamlanmasını müteakip bir ay içerisinde ödenir.
- Jüri üyelerine ödenecek ücret damga ve gelir vergisi stopajı yapılmak suretiyle vergilendirilir.
- Değerlendirmeye esas alınan raporunu süresinde tamamlayıp teslim ettiği halde kabul edilebilir mazereti nedeniyle sözlü sınava katılmayan jüri üyesine ücretin %70'i, bu jüri üyesinin yerine sözlü sınava katılan jüri üyesine ise %30'u ödenir.
- Değerlendirmeye esas alınan raporunu süresinde tamamlamakla birlikte konusu gereği farklı kurullara havale edilmesi veya jüri üyesinin şahsından kaynaklanmayan diğer nedenlerden dolayı sürecin uzaması durumunda ücret tam ödenir.
- 2547 sayılı Kanununun 24'üncü maddesi uyarınca yapılan doçentlik sınavlarında jüri üyesi olarak görevlendirilen öğretim üyelerinin jüri ücreti ödemeleri Üniversitelerarası Kurul tarafından, aynı Kanununun 23, 25 ve 26'ncı maddeleri uyarınca oluşturulan yardımcı doçent, doçent ve profesör atama jürilerinde görev alan öğretim üyelerinin jüri üyeliği ücreti görevlendirmeyi yapan yükseköğretim kurumu bütçesinden yapılacaktır.
- Ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye Yükseköğretim Kurulu yetkilidir.

E) Üniversitelerarası Kurul Başkanlığınca Üniversite Rektörlüklerine Konuyla İlgili

Gönderilen Yazı

05.12.2012 tarihli, 12089 sayılı yazıda;

- Jüri üyesi olarak görev alan öğretim üyelerine yapılacak ödemeye esas teşkil edecek bilgilerin toplanması işlemleri, YÖK ve üniversiteler arasında yürütülen tüm işlemleri, süreçler dahilinde elektronik ortama taşındığı YÖKSİS üzerinden 12.12.2012 - 21.12.2012 tarihleri arasında gerçekleştirilecektir.
- Jüri üyesi olarak görev yapan öğretim üyesi gerekli bilgi girişini YÖKSİS’ de “Genel İşlemler” menüsü altında bulunan bulunan modül üzerinden yapıp, “Doçentlik Sınavı Jüri Üyeliği Görev Bilgi Formu” düzenleyerek, yazdırıp, imzalayacak ve çalıştığı üniversitenin yetkilisine onaylatarak teslim edecektir.
- Üniversite yetkilisi kontrol ederek onayladığı her öğretim üyesine ait “Doçentlik Sınavı Jüri Üyeliği Görev Bilgi Formu” ile YÖKSİS üzerinden üniversitesine ait “Doçentlik Sınavı Jüri Üyeliğinde Görev Alan Öğretim Üyelerine Ait Bilgiler” listesini hazırlayıp Üniversitelerarası Kurul Başkanlığına gönderilecektir.

bilgileri yer almaktadır.

F) Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü’ nün İlgili Birimlere Gönderdiği Yazı

30 Kasım 2012 tarihli, 1006 sayılı yazıda;

- Kanunun 23, 25 ve 26’ ncı maddeleri gereğince oluşturulan yardımcı doçent, doçent ve profesör atamalarında görev alan öğretim üyelerinin jüri üyeliği ücretleri görevlendirmeyi yapan birim bütçesinden yapılacaktır.
- Yıllık ve yevmiye ödemeleri, Üniversitelerarası Kurul tarafından görevlendirilen doçentlik sınav jürilerinde kendi mensubu oldukları üniversite, profesör, doçent ve yardımcı doçentlik atama jürilerinde ise görevlendirildikleri üniversite tarafından ödenecektir.
- Ekli dilekçe örneği, ilgili öğretim üyesince doldurulup, diğer belgelerle birlikte ödemeler

gerçekleştirilecektir. Dilekçede; öğretim üyesi, tarihte katıldığım jüri üyeliğine ilişkin ödememin aşağıda belirtilen banka hesabıma aktarılmasını, Usul ve Esaslar Kapsamına giren jüri üyeliği sayısının altıyı geçmediğini kabul ve beyan ederim, deyip imzalaması istenmektedir.

Uygulamada Ortaya Çıkan Durum

Ayrıntılarını I/C de belirttiğimiz Kararda, madde başlığında jüri ücreti denmekte, metnin içinde de 2547 sayılı Kanunun 23, 25 ve 26’ ncı maddeleri uyarınca oluşturulan yardımcı doçent ve profesör atama jürilerinde görev alan öğretim üyeleri denmektedir.

A) 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 23’üncü Maddesinin İncelenmesi

2547 sayılı kanunun 23’üncü maddesi “Yardımcı Doçentliğe Atama başlığı” altında aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

“Bir Üniversite biriminde açık bulunan yardımcı doçentlik, isteklilerin başvurması için rektörlükçe ilan edilir. Fakültelerde ve fakültelele bağlı kuruluşlarda dekan, rektörlüğe bağlı enstitü ve yüksekokullarda müdürler; biri o birimin yöneticisi, biri de o üniversite dışından olmak üzere üç profesör veya doçent tespit ederek bunlardan adayların her biri hakkında yazılı mütalaa isterler. Dekan veya ilgili müdür kendi yönetim kurullarının görüşünü de aldıktan sonra önerilerini rektöre sunar. Atama, rektör tarafından yapılır.”

Yine aynı madde içinde; “Fakülte, enstitü veya yüksek okul yönetim kurullarınca, biri o dilin öğretim üyesi olmak üzere seçilecek üç kişilik bir jüri tarafından; sınavı girenin kendi bilim alanında Türkçe’ den yabancı dile, yabancı dilden Türkçe’ ye 150-200 kelimelik bir çeviriyi kapsayan yabancı dil sınavını başarmak” yardımcı doçentliğe atamada aranacak şartlar içinde belirtilmiştir.

Mütalaa kelimesinin sözcüklerde; görüş ve düşünce, ders çalışmaya ayrılan zaman, adli davalarda bilirkişilerin verdikleri fikirler olarak ifade edildiğini görebiliriz. Yukarıdaki Kanun metninde kendi yönetim kurullarının görüşünü de, ifadesindeki de ayrı yazımı ile, Dekan veya ilgili müdürün görüşlere dayalı öneri sunabileceğini açık şekilde ifade etmektedir.

Uygulamada bu konuda görev yapan

- Yabancı dil sınav jürisine ödemenin yapılmaması
- Ödemenin görüş bildiren üç öğretim üyesine yapılması
- Ödemenin görüş bildiren yönetim kurulu üyelerine yapılmaması doğru mudur?

Esasen jüri ödemesinin sadece yardımcı doçentlikte dil jürisinde görev yapanlara ödenmesi gerekirken, tam tersi yapılmaktadır. Zira Fransızca kaynaklı jüri kelimesinin; seçiciler kurulu, hukukta hakem heyeti gibi karşılıkları olduğunu görmekteyiz. Yükseköğretim Kanununda Jüri ifadesini daha sonra incelediğimiz doçentlik sınavı içinde görmekteyiz. Ödemeye ilişkin Karar’ da söz edilmese de, öğretim üyelerinin, tezli yüksek lisans tez jürisinde, doktora tez çalışmasına başlarken girilmesi gereken yeterlik sınav jürisinde ve doktora tez jürisinde görev yaptıklarını yine Yükseköğretim Kanununa dayalı çıkarılan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde görmekteyiz. Görüldüğü gibi tüm jüriler son kararı vermek şeklinde görev yaparlar. Bir yere görüş/mütalaa sunmazlar. Yardımcı doçentlikte dil sınavını yapanlar, sonuçta adayı başarılı veya başarısız ilan ederler. Yardımcı doçentliğe atama maddesi içindeki yabancı dil sınavı jürisinin oluşumuna dikkat edilirse, biri o dilin öğretim üyesi olmak üzere seçilecek üç kişilik bir jüri ifadesi vardır. Bir öğretim üyesi dışındaki iki üyenin, öğretim üyesi olmayan öğretim elemanlarından oluşabileceği düşünülebilir. Bu takdirde ödemeye esas Kararda öğretim üyesi ifadesi yer aldığından sadece öğretim üyesine jüri ücreti ödenmesi, diğer iki üyeye ödeme yapılmaması gerekir. Yapılan görevin, akademik kelimesinin karşılığı olan “bilimsel nitelikte” olmadığını ve/veya bu jüri kararı sonucunda atama yapılmadığı, sadece atanmada aranacak şartlardan birinin yerine getirilip getirilmediğine karar verildiğini düşünerek bu jüri üyelerine ücret ödenmemesi sonucuna varılabilir. Yükseköğretim Kurulunun belirlemiş olduğu “Usul ve Esaslar” da bu konuya açıklık getirmesi yararlı olacaktır. 23’üncü madde de jüri ifadesi sadece dil sınavı için belirtilmektedir. Mütalaa veren öğretim üyeleri için aynı madde de jüri ifadesini kullanmamaktadır. Maddenin bu yapısı da görev farklılığını açıkça göstermektedir.

Ayrıca, atama jürisi olmayan sadece görüş bildiren üç öğretim üyesine ödeme yapılırken, niye görüş bildiren yönetim kurulu üyelerine ödeme yapılmadığı anlaşılamamaktadır.

B) Yükseköğretim Kanununun 24 ve 25’inci Maddelerinin İncelenmesi

24’üncü madde “Doçentlik Sınavı” başlığını taşımakta olup, (c) bendinde “Üniversitelerarası Kurul, adayın başvurduğu bilim veya sanat dalında beş kişilik bir jüri ve bu jüri için iki yedek üye tespit eder. İlgili bilim veya sanat dalında yeterli öğretim üyesinin bulunmaması hainde, jüri üç üye ile teşkil edilebilir” ifadesi vardır. Bu jüri eserleri inceleyerek adayı bu aşamada başarılı veya başarısız bulur. Aynı bent içinde “Eser incelemesinde başarılı bulunan aday, doçentlik sınav jürisi tarafından, sözlü sınava tabi tutulur. ...sözlü sınavda başarılı olması halinde, adaya ilgili bilim dalında doçentlik unvanı verilir.” denmektedir.

Görüldüğü gibi, Üniversitelerarası Kurul’un oluşturduğu jüriye ödeme yapılmasında bir sorun yoktur. Ancak, doçentlik sınavının eser incelemesi ve sözlü olmak üzere iki aşamalı olması, aynı jüri üyesinin, istifa, emeklilik, vefat veya geçerli mazereti nedeniyle ikinci aşamada görev yapamaması, eksilen üye yerine sözlü aşamasına katılan üyenin ise sadece bir aşamada görev yapması nedeniyle, aşamaların her birinin doçentlik sınavı jüri üyeliği yapmak görevi olarak sayılıp sayılmayacağı düşünülebilir. Ancak, jüri üyesinin görevi, normal olarak adayın sürecinin tamamlanması ile bitecektir. Uygulamada birinci aşamada adayın başarısızlığı halinde bir daha başvurması veya sonraki yıllarda başvurduğunda yeni jüri üyelerinin belirlenmesi, birinci aşamada başarılı olup, sözlü aşamasında başarısız olan adayların aynı jüri ile en fazla üç kez sınava gireceği düşünülürse, doçentlik sınav jüri üyeliğinin tek aşama yapılabileceği gözükmemektedir. Ayrıca, Ekim başvuru döneminde ilk başvurusunu yapan aday, izleyen yılda birinci aşamayı geçmesi, ikinci aşamada başarısız olması halinde, Doçentlik Sınav Yönetmeliğine göre Nisan ve Ekim ayları başvuru dönemlerinde yeniden başvurmasına bağlı olarak ikinci sözlü sınavına girmesi sürecin tamamlanmasını iki, üç veya beş yıl sonraya taşıyacaktır. Bu durumda da ödemeyi geciktirmek olmayacağına göre, tam ücretin iki aşama için bölünmesi ve buna göre ödeme yapılması kaçınılmaz olacaktır. Aşamalarda görev yapan jüri üyelerinin de, adayın başarılı olup olmamasına bakılmadan ücretin aşamaya isabet eden kısmını alması gerekmektedir.

Asıl jüri üyelerinin dışında iki yedek üyenin de belirlendiğini belirtmiştik. Birinci aşamada yedek üyeler eser incelemesi yapıp raporlarını Üniversitelerarası Kurula gönderdikleri için birinci aşama ücretini ala-

caklardır. Sözlü aşamasında ise, asıl üye eksikliğinde göreve çağrılacaklarından, asıl üye yerine çağrılırsa ikinci aşama ücretini alabilecekler, çağrılmadıkları takdirde ücret alamayacaklardır.

Bu makalenin I/D kısmında, Yükseköğretim Kurulunun iki aşamalı doçentlik sınavının her iki aşamasında da görev yapamayıp, sadece birinci aşamada görev yapanlara ücretin %70'i, ikinci aşamada görev yapanlara ise ücretin %30'unun ödenmesi, her iki aşamanın da %50 olarak düşünülmemesi bazı öğretim üyelerince eleştirilebilmektedir. Bu doğal olmakla birlikte, aşama ücretleri farklılaştırılrsa da veya farklılaştırılmayıp her iki aşamaya eşit ödeme öngörülse de bazı öğretim üyelerinin aşamaların ağırlığı konusunda aynı fikirde olmaları düşünülemez. Bu nedenle ödeme ile ilgili usul ve esasların belirlenmesinde yetkili olan Yükseköğretim Kurulunun belirlemesi kabul edilecektir.

“Doçentliğe Atama” başlıklı 25'inci maddenin incelenmesine gelince şu tespitleri yapmak mümkündür. Bu maddenin (a) bendinde “Bir üniversite biriminde açık bulunan doçentlik kadrosu rektörlükçe, isteklilerin başvurması için ilan edilir. Müracaat eden adayların durumlarını incelemek üzere, rektör tarafından varsa biri ilgili birim yöneticisi, en az biri de o üniversite dışından olmak üzere üç profesör tespit edilir. Bu profesörler, adaylar hakkında ayrı ayrı mütalaalarını rektöre bildirirler. Rektör bu mütalalara dayanarak, üniversite yönetim kurulunun görüşünü de aldıktan sonra atamayı yapar.

Burada da, yardımcı doçentlik konusunda görüş bildirme ile ilgili açıklamalarımız geçerli olup, atama işlemini rektör yapmaktadır. Buna karşılık, 25'inci madde gereği ödeme sadece üç profesöre yapılmakta, görüş bildiren üniversite yönetim kurulu üyelerine ödeme yapılmamaktadır. 25'inci madde de jüriden bahsedilmediğine göre, görüş bildiren üç profesöre de, üniversite yönetim kuruluna da ödeme yapılmamalıdır.

C) Yükseköğretim Kanununun 26'ncı Maddesinin İncelenmesi

26'ncı madde “Profesörlüğe yükselme ve atama” başlığını taşımaktadır. Bu maddenin (b) bendinin 2'inci fıkrası “Profesörlük kadrosuna başvuran adayların durumlarını ve bilimsel niteliklerini tespit etmek için üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü yönetim kurulunca en az üçü başka üniversitelerden veya yüksek teknoloji enstitülerinden olmak üzere ilan edilen kadronun bilim alanıyla ilgili beş profesör seçilir. Bu pro-

fesörler her aday için ayrı ayrı olmak üzere birer rapor yazarlar ve kadroya atanacak birden fazla aday varsa tercihlerini bildirirler. Üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü yönetim kurulunun bu raporları göz önünde tutarak alacağı karar üzerine, rektör atamayı yapar.

Görüldüğü gibi, burada da jüriden bahsedilmemektedir. Atama rektör tarafından yapılmaktadır. Rektör, beş profesörden gelen raporlar ve üniversite yönetim kurulunun bu raporları göz önünde tutarak alacağı karar üzerine atama yapmaktadır.

Uygulamada beş profesöre ödeme yapıp, üniversite yönetim kuruluna ödeme yapılmamasının geçerli cevabı yoktur. Makalenin başında ayrıntısını verdiğimiz Karara göre, profesörlüğe yükselme ve atama sürecinde jüri olmadığına göre, hiç kimseye ödeme yapılmamalıdır.

D) “Akademik Jüri Ücreti” Ödemesi Konusunda Görülen Ortak Sorunlar

Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararının, “Bir kişiye bu madde kapsamında ödeme yapılacak jüri üyeliği sayısı bir yılda altıyı geçemez” hükmü de uygulamayı epey zorlaştırmıştır. Yükseköğretim Kurulunun “Usul ve Esaslar” kapsamında, “Bir mali yıl içerisinde bir kişiye verilen jüri üyeliği görevinin altıyı geçmesi halinde, öncelikle doçentlik sınavı jüri ücret ödemesi esas olmak üzere jüri ücreti ödemesi yapılır” ifadesi ile “ücret ödemesi jüri görevinin tamamlanmasını müteakip bir ay içerisinde ödenir” ifadesi uygulamada sorun yaratmıştır. Çünkü yılın ilk yarısında öğretim üyesinin yapmış olduğu ödemeye esas görevler, kendi üniversitesi içinde veya diğer üniversitelerin görevlendirmesiyle veya her ikisinin de görevlendirmeleriyle altıyı geçebilir. Görevleri izleyen ay ödeme yapılması gerektiğine göre örneğin; Eylül/Ekim aylarında Üniversitelerarası Kurul görevlendirmesiyle yapılan doçentlik sınavına ilişkin ücret, altı görevin dolması nedeniyle, doçentlik sınav ücreti ödeme tutarı daha yüksek olmasına rağmen ödenemeyecek, öncelik verilmesi hükmü de işletilemeyecektir. Bu durum, belki de üniversiteleri yılsonunda ödeme yaparız, önceliği de doçentlik sınavına vererek doçentlik sınavı görevlerinin sayısına bakar, sonra diğer görevlere bakarız noktasına getirebilecektir. Bu kez de “bir ay içinde ödenir” hükmü çalıştırılmamış olacaktır. Öğretim üyesine bu kapsamda verilen görevler, Üniversitelerarası Kurul, kendi üniversitesi ve diğer üniversitelerden verildiğine göre; diğer üniversiteler doğrudan öğretim üyesini görevlendirdiği için

takip konusu tamamen öğretim üyesinin beyanına bırakılacaktır. Öğretim üyesinin beyanı, çoğunlukla unutkanlık nedeni ile yanlış da olabilir. Takip yapılmadığından altıyı geçen görevlere ödeme yapılarak haksız ödemeler doğabilir.

Jüri üyelerine ödenecek ücret damga ve gelir vergisi stopajı yapılmak suretiyle ödenecektir. Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesi 1'inci fıkrasında "Hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61'inci madde de yazılı olup ücret sayılan ödemelerden 103 ve 104. maddelere göre" stopaj yapılacağı belirtilmiştir. 103'üncü madde de gelir vergisi tarifesi artan oranlı bir şekilde düzenlenmiştir.

Örneğin; yardımcı doçentliğe atama, doçentliğe atama ve profesörlüğe atamada görev yapanlara 3000 gösterge rakamının 2013 yılı 01.01.2013-30.06.2013 dönemine ait maaş katsayısı olan 0,073837 ile çarpımı sonucu bulunan brüt ücret tutarı 221,51 TL'dir. Gelir vergisi ilk dilimi olan 10.700 TL için %15, 94.000 TL'nin fazlası için %35 tir. Yılın ilk ayında görev yapılırsa 221,51'nin %15'i olan 33,23 TL gelir vergisi kesintisi, damga vergisi (binde 7,59) 1,68 TL'dir. Toplam kesinti 33,23+1,68=34,91 TL'dir. Brüt tutar olan 221,51 TL'dan 34,91 kesilirse, bir görevin karşılığı alınacak net ücret 186,60 TL olarak bulunur. Görevin yıl sonunda 94,000 TL'lik matrahın üstünde yapılması halinde gelir vergisi %35 kesilecektir. Bu takdirde, yılın ikinci yarısı olan 01.07.2013-31.12.2013 dönemine ait maaş katsayısı değişecek örneğin 0,075949 olacaktır. $3000 \times 0,075949 = 227,85$ TL brüt ücret olacaktır. Kesintiler; gelir vergisi için 79,75 TL, damga vergisi için 1,73 TL toplam 81,48 TL olacaktır. Brüt ücret olan 227,85 TL'dan, kesinti toplamını çıkarırsak 146,37 TL bulunacaktır. Görüldüğü gibi yılın ikinci yarısında, tarifedeki üst oran uygulanırsa, maaş katsayısı artmasına rağmen, görev için alınacak ücretin net tutarı düşecektir. Bu nedenle uygulamada, öğretim üyesini görevlendiren birim, ilgiliden ödeme yapılacak ayın toplam gelir vergisi matrahını istemelidir.

Doçentlik sınav ücreti ise, 2013 ilk yarısı için, yukarıdaki işlemlerin 4500 gösterge rakamına göre yapılması ile bulunacaktır. $4500 \times 0,073837 = 332,27$ TL brüt ücret. Gelir vergisi matrahının %20 vergi oranına karşılık geldiğini varsayarsak 66,45 TL gelir vergisi, binde 7,59 damga vergisi tutarı 2,52 TL, toplam kesinti tutarı 68,97 TL olacaktır. Net ödeme tutarı da 263,30 TL'dir.

Akademik jüri ücreti ödemesinin 01.01.2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesi, ancak ödemeye esas Kararın Haziran/2012 başında yayımlanması, Usul ve Esasların da Ekim/2012 başında duyurulması sonucunda, gerek Üniversitelerarası Kurul gerekse üniversiteler 2012 yılına ait ödemeleri Mart/2013 sonunda bitirememiştir. Bazı birimlerin hiç başlamadığı da bilinmektedir. Geçmiş ödemeler yapılırken ödenecek ücretin belirlenmesi konusunda da farklı uygulamalar gözlenmiştir. Örneğin;

Görevin yapıldığı dönemin maaş katsayısı ve vergi oranları ile görevin tamamlandığı ayın vergi matrahı ile yapılan hesaplama,

Görevin yapıldığı dönemin maaş katsayısı ve ödemenin yapıldığı tarihteki vergi oranları ile vergi matrahı ile yapılan hesaplama,

Ödeme tarihindeki maaş katsayısı, vergi matrahı ve vergi oranları ile hesaplama.

Maaş katsayısının takvim yılının ilk yarısı ile ikinci yarısında değiştiğini, gelir vergisi ile damga vergisi oranlarının ise her takvim yılı değiştiğini hatırlatarak doğru uygulamanın; görevin yapıldığı dönemin maaş katsayısının, gösterge rakamı ile çarpılması sonucu bulunan brüt ücretten, ödemenin yapıldığı tarihteki gelir vergisi matrahına ödeme tarihindeki vergi oranının uygulanmasıdır. Damga vergisinin de ödeme yılındaki oran alınmalıdır.

Böyle bir görevde gelir vergisi kesinti oranının telif ödemelerinde olduğu gibi sabit bir oran üzerinden yapılması halinde, uygulama kolaylaşacak ayrıca, öğretim üyelerinin ödeme zamanı toplam gelir vergisi matrahını öğrenme ve bunu bildirme yükümlülüğü de gerekmeyecektir.

Sonuç

Öğretim üyelerine yazımızda konu edilen görevlerine ilişkin ücret ödenecekse yasal dayanağında, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda, vemaddeleri kapsamında görüş bildiren öğretim üyelerine, ayrı maddeler kapsamında görüş bildiren yönetim kurulu üyeleri hariç ya da dahil ifadeleri kullanılarak düzenleme yapılması uygun olacaktır. Ayrıca, ... ve ... maddeler kapsamında jüri üyesi olarak görev yapan öğretim üyeleri için gösterge rakamının

denilmesi suretiyle uygulamada sorun yaratmayacak açıklıkta amacın vurgulanması, yapılan görevin ek ücret gerektirdiği kabul edildiğine göre takibi de zor olan altı görevle sınırlamadan vazgeçilmesi yerinde olacaktır.

“Akademik jüri ödemesi” başlığı altında düzenleme yapılırken lisansüstü öğretimde görev yapılan, tezli yüksek lisans tez jürisi ile yeterlilik sınavı ve doktora tez jüri üyelikleri akademik jüri olarak görülmemiştir. Bu görevler de akademik jüridir. Düzenlemenin bu görevleri de kapsayacak şekilde değiştirilmesi düşünülebilir.

Mevcut düzenlemelere göre, doçentlik sınav görevine öncelik verilerek altı görev ile sınırlı ödemeleri, görevin tamamlanmasından itibaren bir ay içinde ödeme yerine, yılsonunda ödeme yöntemi de uygulamayı kolaylaştırabilecektir. Bu yönde bir değişiklik düşünülebilir.

Üniversitelerde harcama denetimi yapan Sayıştay denetçileri, toplu sözleşme hükmünde olan Kararda belirtildiği gibi bu tip ödemelerin jüri üyesi olarak görev yapanlara ödenmesi, bunun dışındaki kişilere ödenmemesi yorumunu yaparak, görüş bildiren üyelere yapılan ödemeleri sorgu konusu yapabilir. Ödemeyi yapan birimlerin harcama yetkilileri ve gerçekleştirme görevlilerininin 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu gereğince doğan sorumlulukları, harcamaların kanun, tüzük ve yönetmeliklere uygun yapılmış olmasıdır. Bu konuda Sayıştay Genel Kurulunun, harcamalarda sorumlu olanların sorumlulukları ile ilgili ayrıntılı kararı, sorumluluklarla ilgili tereddütleri giderici iyi düzenlenmiş, ayrıntılı bir karardır.

İdare için harcama olan bu tip ödemelerde görevlilerin, üst makamlardan konuyla ilgili gelen idari yazıları ve kanuna dayalı çıkarılmış olsa da kanundaki ifadelerle çelişen usul ve esas hükümlerini değil, Sayıştay Genel Kurulunun açıkça belirtildiği, kanun, tüzük ve yönetmeliklerdeki hükümleri dikkate almaları sorumluluklarının gereğidir. Ancak, bu şekilde dav-

ranmaları halinde idareciler ve ödeme yapılmayan öğretim üyelerinin çoğunluğu bu kararlarını anlayışla karşılamayacak ve tepki verebileceklerdir. Ayrıca, bir üniversite ödeme yapmazken, diğer üniversite de ödeme yapılması söz konusu olabilecektir. Bu tip ödemelerin devamlılığı düşünülüyorsa izleyen yıl ve sonrası uygulamaların daha iyi düzenlenmiş bir metne dayandırılması gerekecektir.

Jüri ücreti ödemelerinin 3000 veya 4500 gösterge rakamlarının maaş katsayısı ile çarpımı sonucu bulunan rakam şeklinde ifade edilmesi, öğretim üyelerinin bu görevlerinden epey gelir elde ettiği şeklinde de anlaşılabilmektedir. Esasen en yüksek ödemenin yapıldığı doçentlik sınavında üç görev, yardımcı doçentlik ve profesörlük atamasında üç görev yapılarak yılda altı görevin tamamlandığını varsayalım, damga vergisi ile ortalama bir gelir vergisi kesintisi ile aylık 100.-TL civarında ek gelir elde edilmiş olur. Yapılan görevin önemi ve öğretim üyesinin bilgi birikimi karşısında verilen ücretin azlığı da ortadadır. Öğretim üyelerinin çoğunun yılda altı görev sayısına ulaşmadığı da açıktır.

Kamu personeline değişik adlarla yapılan ödemelerin çeşitliliğinin fazlası ve adaletsizlikleri nedeniyle, sadeleştirme ve iyileştirme çalışmalarının bir türlü bitirilememiştir. Bununla birlikte öğretim elemanlarının düşük maaşlarının iyileştirilmesine yönelik yapılan çabalara da teşekkür etmek gerekmektedir.

Esasında, karmaşık uygulamalar yerine öğretim elemanlarının asıl geliri olan maaşlarında iyileştirme yapılması daha doğru olacaktır. Bu durumda öğretim elemanları bu tip görevlerini yıllardır yaptıkları gibi, ayrıca bir ücret almadan görevlerinin gereği olarak ve onur duyarak yapacaklardır. Diğer ülkelerde ki uygulamanın hepsini inceleyememekle beraber, Avrupa da ve A.B.D.de akademik yükselme ve atanmalarda görüş bildiren akademisyenlerin bu görüşleri ile ilgili ayrıca ücret almadıkları, araştırma ve ders verme olarak belirtilebilecek esas görevlerinden zaman alan bu tip görevlerini gönüllülük temelinde sürdürdükleri, atamaların da rektör tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır.

Kaynakça

Doçentlik Sınav Yönetmeliği, <http://www.uak.gov.tr/yonetmelikler/docentliksinav.pdf> Erişim Tarihi: 25.03.2012

Faculty Handbook, Boston University, Office of Provost, Appointment and Promotions, <http://www.bu.edu/handbook/appointments-and-promotions/appointment-and-reappointment-of-faculty-on-the-charles-river-campus/> Erişim Tarihi: 25.03.2012

Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararı, 29.5.2012 Tarih ve 2012/1 Sayılı, <http://www.dpb.gov.tr/dosyalar/pdf/sendika/20120601-21.pdf> Erişim Tarihi: 25.03.2012

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 5018 sayılı, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf> Erişim Tarihi: 25.03.2012

Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu, 4688 sayılı, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4688.pdf> Erişim Tarihi: 25.03.2012

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, [http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=7.5.8317&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliği](http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=7.5.8317&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=lisansustu%20egitim%20ve%20ogretim%20yonetmeli%20gi) Erişim Tarihi: 25.03.2012

Toplu Sözleşme Görüşmelerinin Yapılma Usul ve Esasları ile Kamu Görevlileri Hakem Kurulu, Kamu Personeli Danışma Kurulu ve Kurum İdari Kurullarının Teşkili, Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120420-5.htm> Erişim Tarihi: 25.03.2012

Sayıştay Genel Kurul Kararı, 14.06.2007 Tarih ve 5189/1 Sayılı, <http://www.sayistay.gov.tr/karar/SGKK/Sgkk3.asp?GKID=41194> Erişim Tarihi: 25.03.2012

Yükseköğretim Kanunu, 2547 Sayılı, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> Erişim Tarihi: 25.03.2012

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca Belirlenen, Doçentlik Sınav Jüri Üyeleri İle Yardımcı Doçent, Doçent Ve Profesör Atama Jürilerinde Görev Alan Öğretim Üyelerine Ödenecek Ücrete İlişkin Usul Ve Esaslar, http://pdb.marmara.edu.tr/iysdosya/Juri_usul_ve_esaslar.pdf Erişim Tarihi: 25.03.2012